

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจเข้าร่วมโครงการ Clean Food Good Taste ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสตูล มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ความคิดเห็นของผู้จำหน่ายอาหาร 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจและ 3) แนวทางการดำเนินงานในการเข้าร่วมที่มีต่อการเข้าร่วมโครงการ Clean Food Good Taste ของผู้จำหน่ายอาหารในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสตูล จำนวน 170 ราย เป็นแผงลอย 84 รายและร้านอาหาร จำนวน 86 ราย สามารถสรุปและอภิปรายการศึกษาได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาปรากฏการณ์

การศึกษาปรากฏการณ์ในครั้งนี้ เป็นการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยคำถามปลายเปิด ซึ่งสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

ผู้จำหน่ายอาหารที่มีป้ายๆ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสตูล มีทัศนคติต่อการเข้าร่วมโครงการฯ ดีกว่าคนที่ไม่ได้มีป้ายๆ โดยผู้ที่มีป้ายๆ เห็นว่าการได้ป้ายอาหารสะอาดๆ จะทำให้ร้านค้ามีชื่อเสียงดีขึ้น เป็นการช่วยยกระดับมาตรฐานร้านให้สูงขึ้นจากเดิม และทำให้ร้านมีลูกค้า/ยอดขายเพิ่มขึ้นจากเดิม ผู้จำหน่ายอาหารที่ไม่ได้มีป้ายๆ รู้สึกไม่ชอบ/ไม่เชื่อมั่น เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบบางคน เหตุเพราะเลือกปฏิบัติในการขอป้ายๆ ส่งผลให้มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเข้าร่วมโครงการฯ

ในเรื่องความมั่นใจ/ปัญหาอุปสรรคของผู้จำหน่ายอาหารที่มีต่อการเข้าร่วมโครงการฯ นั้น ผู้ที่ไม่ได้มีป้ายๆ เห็นว่ามีขั้นตอนยุ่งยาก เสียค่าใช้จ่ายมาก ต้องเสียเวลามาก ในการขอป้ายๆ บางคนอยากขอป้ายๆแต่ไม่ทราบที่ติดต่อขอป้ายๆ 'ไม่รู้/ไม่ทราบข่าวสารประชาสัมพันธ์ เรื่องการขอป้ายๆ มาก่อนเลย และไม่ทราบ/ไม่รู้รายละเอียดว่าร้านค้าเข้าข่ายที่สามารถขอป้ายๆได้ รู้สึกไม่มั่นใจว่า หากเข้าร่วมขอป้ายๆจะผ่านการตรวจมาตรฐานอาหารสะอาดจากเจ้าหน้าที่ทางการคงไม่จริงจังกับ การรณรงค์ให้ร้านจำหน่ายอาหารมีป้ายๆ อีกไม่นานก็คงเลิกเหมือนโครงการอื่นที่ผ่านมา

ในเรื่องทัศนคติของการเข้าร่วมโครงการฯ ผู้ที่มีป้ายๆ และไม่มีป้ายๆ เห็นว่าร้านค้าที่ขายอาหารบริเวณเดียวกัน/ขายอาหารเหมือน ๆ กันส่วนมากได้ป้ายๆ กันบ้างแล้ว นอกจากนี้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขและลูกค้าเห็นว่าควรมอบป้ายๆ ให้แก่ร้านค้าที่ดีและมีมาตรฐาน

2. ผลการศึกษาตามตัวแปรที่ศึกษา

จากการศึกษาปรากฏการณ์จากผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งเป็นการศึกษาในเชิงคุณภาพนั้น ทำให้ได้กรอบแนวคิดการวิจัย ประกอบด้วย ทักษะคิดต่อการเข้าร่วมโครงการฯ ปทัสถานของการเข้าร่วมโครงการ และความมั่นใจว่าจะสามารถได้ป้ายหากเข้าร่วมโครงการฯ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าดังกล่าวในเชิงปริมาณ สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

จากการสำรวจร้านจำหน่ายอาหารในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสตูล จำนวน 170 ร้าน ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดีทุกร้านคิดเป็นร้อยละ 100 เป็นร้านค้าจำหน่ายอาหารที่ยังไม่ได้ป้ายฯ ร้อยละ 45.0 แผงลอยที่ยังไม่ได้รับป้ายฯ ร้อยละ 55.0 และตั้งใจจะไปขอป้ายฯ แน่ ๆ เร็ว ๆ นี้ คิดเป็นร้อยละ 31.2

ผลการศึกษาพบว่า ผู้จำหน่ายอาหารมีทัศนคติต่อการเข้าร่วมโครงการฯ ปทัสถานของการเข้าร่วมโครงการฯ และความมั่นใจว่าจะได้ป้ายหากเข้าร่วมโครงการฯ ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

ทัศนคติต่อการเข้าร่วมโครงการฯ ความมั่นใจว่าจะสามารถได้ป้ายหากเข้าร่วมโครงการฯ และปทัสถานของการเข้าร่วมโครงการฯ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตั้งใจในการเข้าร่วมโครงการฯ

ความเชื่อว่าการเข้าร่วมทำให้ร้านมีชื่อเสียงดีขึ้น เชื่อว่าการเข้าร่วมทำให้ร้านมีมาตรฐานสูงขึ้น ความเชื่อว่าการเข้าร่วมทำให้ร้านมีลูกค้าเพิ่มขึ้น ความเชื่อว่าการเข้าร่วมทำให้ร้านมียอดขายเพิ่มขึ้น ความเชื่อว่าการเข้าร่วมทำให้ร้านมีลูกค้านาน ความรู้เกี่ยวกับป้ายฯ ความไม่ชอบเจ้าหน้าที่ สามารถอธิบายความแปรปรวนของทัศนคติต่อการเข้าร่วมโครงการฯ ได้ ร้อยละ 23.9 โดยความเชื่อว่าการเข้าร่วมโครงการทำให้ร้านมีลูกค้าเพิ่มขึ้นมีผลเชิงบวกต่อทัศนคติในการเข้าร่วมโครงการฯ ($p < 0.001, \beta = 0.455$) ส่วนปัจจัยอื่น ๆ ไม่มีผลอย่างมีนัยสำคัญสถิติ

ความเชื่อว่าร้านค้าที่ขายอาหารเหมือนกันได้รับป้ายฯ แล้ว ความเชื่อว่าร้านค้าที่ขายอาหารบริเวณเดียวกันได้ป้ายฯ แล้ว ความเชื่อว่าการลูกค้าเห็นว่าร้านค้าที่ควรมีป้ายฯ และความเชื่อเจ้าหน้าที่เห็นว่าร้านค้าที่ควรมีป้ายฯ สามารถอธิบายความแปรปรวนของปทัสถานการเข้าร่วมโครงการฯ ได้ร้อยละ 10.3 โดย ความเชื่อเจ้าหน้าที่เห็นว่าร้านค้าที่ควรมีป้ายฯ มีผลเชิงบวกต่อปทัสถานในการเข้าร่วมโครงการฯ ($p = 0.001, \beta = 0.294$) ส่วนปัจจัยอื่น ๆ ไม่มีผลอย่างมีนัยสำคัญสถิติ

ความรู้สึกว่าการขอป้ายฯ เสียค่าใช้จ่ายมาก การติดต่อขอป้ายฯ ต้องเสียเวลามาก การไม่ทราบสถานที่ติดต่อ ความไม่มั่นใจว่าร้านค้าจะผ่านการตรวจมาตรฐานอาหารสะอาด การติดต่อขอป้ายฯ มีขั้นตอนยุ่งยาก การไม่ทราบข่าวสารการประชาสัมพันธ์เรื่องการขอป้ายฯ การไม่ทราบว่าตนเองเกี่ยวข้องกับโครงการฯ และไม่เชื่อมั่นในตัวเจ้าหน้าที่ สามารถอธิบายความแปรปรวนของความมั่นใจ

ว่าจะสามารถได้ป้ายหากเข้าร่วมโครงการฯ ได้ ร้อยละ 15.8 โดยความรู้สึกว่าการติดต่อขอป้ายฯ ต้องเสียเวลามากมีผลเชิงลบต่อความมั่นใจว่าจะสามารถได้ป้ายหากเข้าร่วมโครงการฯ ($p = 0.041$, $\beta = 0.215$) ส่วนปัจจัยอื่น ๆ ไม่มีผลอย่างมีนัยสำคัญสถิติ

ทัศนคติ ปทัสถาน และความมั่นใจต่อการเข้าร่วมโครงการฯ สามารถอธิบายความแปรปรวนของความตั้งใจในการเข้าร่วมโครงการฯ ได้ ร้อยละ 20.0 โดยความมั่นใจในการเข้าร่วมโครงการฯ มีผลเชิงบวกต่อความตั้งใจในการเข้าร่วมโครงการฯ ($p = .022$, $\beta = 0.266$) ร้านค้าที่ยังไม่ได้ป้ายฯ ที่มีความมั่นใจว่าจะได้ป้ายฯ ในระดับสูง จะมีความตั้งใจในการเข้าร่วมโครงการฯ สูงเช่นกัน แต่ทัศนคติและปทัสถานของการเข้าร่วมโครงการฯ ไม่สามารถทำนายความตั้งใจในการเข้าร่วมโครงการฯ ของกลุ่มผู้จำหน่ายอาหารได้

กลุ่มผู้จำหน่ายอาหารที่ได้ป้ายฯ แล้ว มีทัศนคติต่อการเข้าร่วมโครงการฯ ที่ดีกว่ากลุ่มที่ยังไม่ได้ป้ายฯ นอกจากนี้กลุ่มผู้จำหน่ายอาหารที่ได้ป้ายฯ แล้วและกลุ่มที่ยังไม่ได้ป้ายฯ ไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องของความรู้สึกว่าการได้ป้ายฯ เป็นปทัสถานของสังคมรอบข้างและความมั่นใจว่าจะสามารถได้ป้ายฯ หากเข้าร่วมโครงการฯ

อภิปรายผลการวิจัย

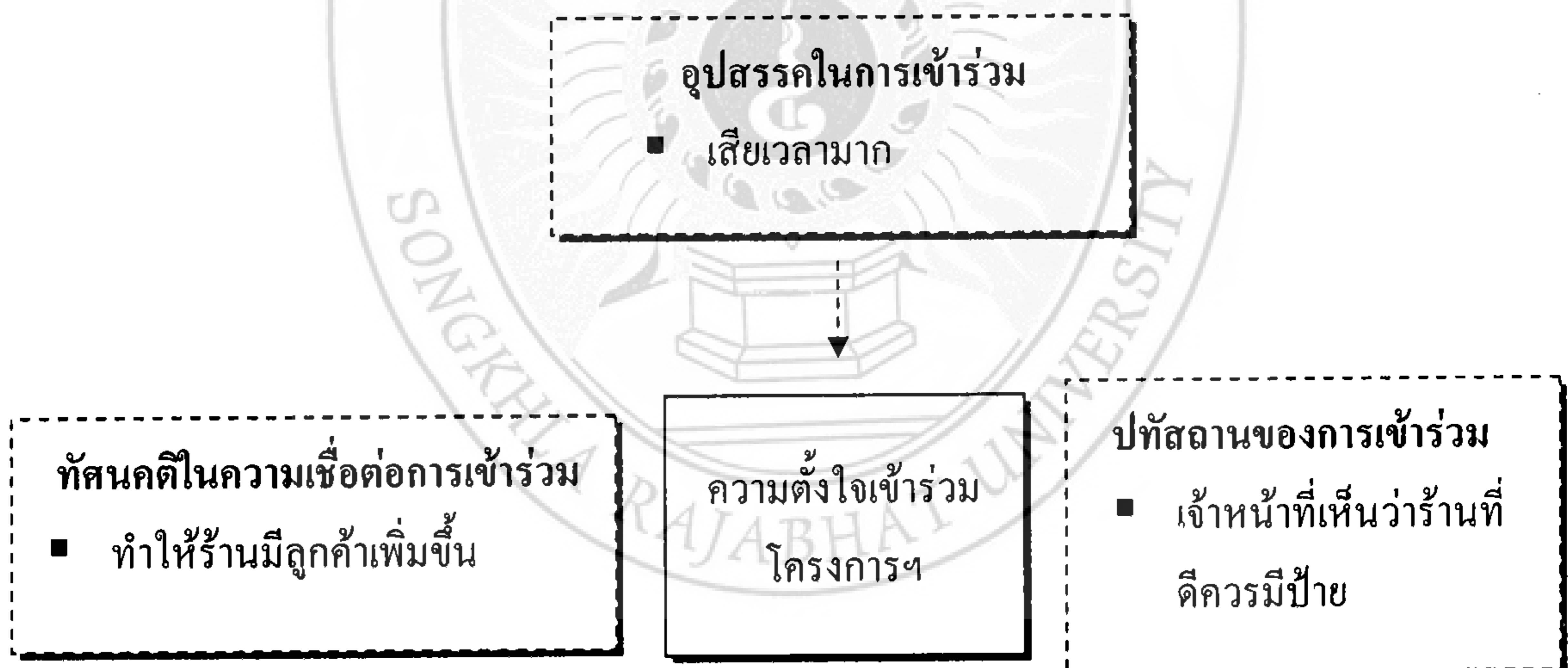
จากผลการศึกษาที่กล่าวมาทั้งหมดเห็นได้ว่า ทัศนคติ ปทัสถาน ความมั่นใจ และความตั้งใจเข้าร่วมโครงการฯ ของกลุ่มผู้ประกอบการทั้งหมดมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด แต่พบว่ากลุ่มผู้ประกอบการร้านอาหารและแผงลอยในเขตอำเภอเมืองสตูลที่ได้ป้ายฯ แล้วมีเพียง ร้อยละ 34.7 ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าผู้สัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึก และผู้เก็บแบบสอบถามเป็นเจ้าหน้าที่ไม่ใช่นุคคลภายนอก ผู้ให้ข้อมูลจึงขาดอิสระทางความคิดตอบคำถามด้วยความเกรงใจ ส่งผลให้ข้อมูลที่ได้ อาจจะไม่ตรงกับความเป็นจริงเท่าที่ควร ดังนั้น การวิจัยในอนาคตจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการเก็บข้อมูล เช่น ใช้วิธีส่งไปรษณียบัตรเพื่อขอความร่วมมือให้ตอบแบบสอบถาม เพราะวิธีการเก็บข้อมูลแบบเดิมจะส่งผลต่อค่าความแปรปรวนของตัวแปร ซึ่งพบว่าจากการวิเคราะห์ในสมการถดถอย ค่า R square มีค่าน้อย เช่น ค่าความแปรปรวนของทัศนคติ ปทัสถาน และความมั่นใจต่อการเข้าร่วมโครงการฯ มีเพียงร้อยละ 23.9 10.3 และ 15.8 ตามลำดับ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการเข้าร่วมโครงการฯ ยังไม่มีความครอบคลุม และจำนวนกลุ่มตัวอย่างน้อย ทำให้ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกยังไม่อึดตัวที่แท้จริง

นอกจากนี้ผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติในความเชื่อว่าการได้ป้ายฯ ทำให้ร้านมีลูกค้าเพิ่มขึ้น นั้นยังไม่มีผลต่อความตั้งใจในการเข้าร่วมโครงการฯ ต่างจากการศึกษาของนุชชาดา รุจานุกุลชัย (2548)

ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการอาหารสะอาด รสชาติอร่อย (Clean Food Good Taste) ของผู้ประกอบการร้านอาหาร และแผงลอยในจังหวัดยะลา ที่พบว่าความเชื่อว่าการได้ป้ายฯ จะมีลูกค้าเข้าร้านมากขึ้น ทำให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อการเข้าร่วมโครงการฯ ดังนั้น ทางราชการต้องมีการรณรงค์ และทำให้ผู้ประกอบการมีทัศนคติที่ดีต่อป้ายฯ เช่น การประชาสัมพันธ์ข้อดีของการมีป้ายฯ เรื่องการเพิ่มจำนวนลูกค้าโดยใช้ร้านที่ประสบความสำเร็จ หลังจากได้ป้ายฯ แล้วเป็นตัวอย่าง นอกจากนี้ยังต้องรณรงค์ด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะทำให้ลูกค้าเห็นความสำคัญกับป้ายฯ มีทัศนคติ ความเชื่อและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการเลือกบริโภคอาหารเป็นการเลือกบริโภคจากร้านที่ได้มาตรฐานความสะอาดที่มีป้ายอาหารสะอาดเท่านั้น เพื่อให้ผู้ประกอบการรู้สึกว่าร้านที่ได้ป้ายฯ เป็นที่ต้องการของลูกค้า

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยขอเสนอรูปแบบของปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจเข้าร่วมโครงการ Clean Food Good Taste ดังแสดงในแผนภาพต่อไปนี้

สามารถอธิบายจากแผนภาพได้ว่า ในการที่จะดำเนินการส่งเสริมรณรงค์ให้ผู้จำหน่ายอาหารเข้าร่วมโครงการฯ นั้น จำเป็นต้องให้ความสำคัญในปัจจัยอุปสรรคต่อการเข้าร่วมโครงการฯ โดยทางหน่วยงานราชการต้องลดอุปสรรคในการเข้าร่วมโครงการฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะต้องแสดงให้เห็นว่าการเข้าร่วมโครงการฯ ไม่ได้ทำให้เสียเวลามากอย่างที่คิด โดยการให้ข้อมูลเพิ่มเติมด้วยการทำความเข้าใจกับผู้ประกอบการว่าการเข้าร่วมโครงการฯ และการได้ป้ายฯ นั้นมีขั้นตอน กระบวนการ

ตรวจสอบมาตรฐานของร้านเพียง 1 วันเท่านั้น ถ้าหากเจ้าหน้าที่เข้าไปตรวจประเมินร้านแล้วผ่านเกณฑ์ ทางร้านก็สามารถรองรับป้ายฯ ได้เลย แต่เมื่อเจ้าหน้าที่เข้าไปตรวจประเมินแล้วพบว่าไม่ผ่านเกณฑ์ ทางร้านจะต้องทำการปรับปรุง เพื่อพร้อมก็แจ้งขอรับการประเมินใหม่ ซึ่งขั้นตอนก็จะง่ายขึ้นเนื่องจากร้านได้ผ่านการประเมินไปแล้ว 1 รอบ

ความมั่นใจหรืออุปสรรคในการเข้าร่วมโครงการฯ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการเข้าร่วมโครงการฯ ดังนั้น ควรมีการทำวิจัยเชิงคุณภาพเพิ่มเติมเพื่อศึกษาว่าอุปสรรคในการเข้าร่วมโครงการฯ ในมุมมองของกลุ่มตัวอย่างมีอะไรบ้าง และมีปัจจัยตัวใดบ้างที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการขอป้ายฯ

อย่างไรก็ดีภายใต้หลักประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร งบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด เป็นต้องเลือกปฏิบัติในกิจกรรมที่เป็นปัจจัยส่งผลต่อความตั้งใจเข้าร่วมโครงการตามลำดับความสำคัญ ดังนี้คือ

- 1) แจ้งข้อมูลข่าวสารว่าสามารถติดต่อขอป้ายอาหารสะอาดจากใคร ที่ใด ให้ผู้จำหน่ายอาหารได้ทราบอย่างถูกต้อง และทั่วถึง
- 2) เจ้าหน้าที่ต้องอธิบายให้ผู้จำหน่ายอาหารทราบว่าการเข้าร่วมโครงการฯ ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย และมีขั้นตอนในการสมัครเข้าร่วมโครงการที่ไม่ยุ่งยาก
- 3) เพิ่มศักยภาพของเจ้าหน้าที่ในการแสดงออกให้ผู้จำหน่ายอาหารเห็นถึงความเอาใจจริง เอาใจอย่างต่อเนื่องในการมอบป้ายฯ เฉพาะแก่ร้านอาหารที่ได้มาตรฐานเท่านั้น

นอกจากนี้ผลการศึกษาวิจัยสามารถนำไปปรับยุทธศาสตร์การดำเนินงานได้ เนื่องจากจากการศึกษา พบว่า อุปสรรคในการเข้าร่วมโครงการของผู้ประกอบการ คือ การเข้าร่วมโครงการฯ จะทำให้เสียเวลามาก ซึ่งข้อมูลดังกล่าวถ้าผู้ดำเนินการด้านสุขาภิบาลอาหารนำไปปรับยุทธศาสตร์ในการดำเนินงาน โดยใช้วิธีการลดขั้นตอนของการประเมิน จากเดิมมีการออกตรวจในระดับตำบลเมื่อผ่านเกณฑ์ทางด้านกายภาพแล้วส่งผลให้ระดับอำเภอออกประเมินทางด้านกายภาพเป็นครั้งที่ 2 แล้วส่งผลที่ได้ให้เจ้าหน้าที่ระดับจังหวัดออกตรวจประเมินเพื่อรับรองป้ายฯ เป็นครั้งที่ 3 ซึ่งอาจใช้ระยะเวลาในการได้รับป้ายฯ นาน ดังนั้น อาจจะมีการปรับเปลี่ยนให้มีการรับรองป้ายฯ ในระดับอำเภอได้เลย ส่วนในระดับจังหวัดนั้นจะทำหน้าที่สุ่มประเมิน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยในรูปแบบอื่น ๆ เช่น การวิจัยเชิงทดลอง เพื่อยืนยันผลการศึกษาวิจัยชิ้นนี้ให้มีความน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น
2. ควรมีการทำวิจัยในหลาย ๆ จังหวัด และจังหวัดละหลาย ๆ พื้นที่เพื่อเพิ่มเติมนำผลที่ได้มาปรับปรุงการทำงานของทางราชการ
3. ในการประยุกต์ใช้ผลการวิจัยจำเป็นต้องมีการประยุกต์ให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของแต่ละพื้นที่ด้วยมีเหตุปัจจัยที่แตกต่างกัน จึงอาจมีความแปรปรวนอันเนื่องจากปัจจัยอื่น ๆ ที่งานวิจัยชิ้นนี้ยังไม่มีการควบคุมให้เหมาะสม
4. ผู้สัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึก และผู้เก็บแบบสอบถามควรเป็นบุคคลภายนอกที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลมีอิสระและสามารถให้ข้อมูลได้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

